

Kriterier for lokalisering av behandlingsanlegg for spesialavfall — Norsk-svensk samarbeid

Av Kristian Bade.

Kristian Bade er styreformann i NORSAS og leder av PENOSA.

*Innlegg på møte i Norsk Vannforening
11. april 1991.*

1. Innledning

De norsk-svenske forhandlingene om opprettelsen av et selskap for spesialavfall har på norsk side vært ivaretatt av prosjektgruppen PENOSA, oppnevnt av Miljøverndepartementet.

Som del av gruppens arbeid inngikk en undersøkelse og vurdering av de mest aktuelle lokaliseringsalternativer for et behandlingsanlegg i Norge. I dette arbeid skulle det særlig legges vekt på å avklare holdningen til et slikt anlegg hos sentrale interessegrupper og myndigheter.

Videre har prosjektgruppen forberedt utredninger og annet materiale i forbindelse med kommende konsekvensutredning.

Den foreliggende vurdering kan ikke betraktes som endelig, og prioritering og valg av lokalitet har ligget utenfor gruppens mandat.

2. Fremgangsmåte

Prosjektgruppen har hatt møter med representanter for lokale myndigheter, lokale miljøorganisasjoner samt åpne folkemøter på hvert av de tre stedene i Sør-Norge som er vurdert. I Mo i Rana er det tidligere vært kontakt og møter om en mulig lokalisering. Dessuten har

vi gjennomført møter med sentrale miljøorganisasjoner, med Direktoratet for naturforvaltning og med en rekke fagmiljøer ellers.

I samtalen med de berørte parter er det lagt vekt på å:

- gi informasjon om spesialavfallsanlegg, utslippsforhold etc. så langt dette er kjent på det nåværende tidspunkt
- informere om den planprosess som det legges opp til i forbindelse med det videre lokaliseringarbeidet.

I vurderingene av de ulike lokaliteter er det lagt stor vekt på behandlingsanleggets innvirkning på de lokale miljøforhold. Ut fra dagens kunnskaper er det lagt til grunn at forbrenning i roterovn vil bli valgt som teknologisk løsning for det anlegg som skal lokaliseres, med et visst utslipp til luft og vann. Det er tatt utgangspunkt i at behandlingsanlegget skal ha installert det beste renseutstyr som er tilgjengelig på tidspunktet for driftsstart.

3. Vurderingsfaktorer for lokalisering

Vurderingen har vært knyttet til seks hovedfaktorer:

- tomtas egenskaper
- miljø
- eksisterende infrastruktur
- arealbruk og forhold til omgivelsene
- sosiale/samfunnmessige forhold
- kostnader

Innenfor hver hovedfaktor er det en rekke spesifiserte underposter, slik at vurderingen har omfattet totalt innpå 40 spesifikke faktorer.

Som eksempel kan vi se på vurderingen av tomtas egenskaper, som er splittet opp i følgende faktorer:

- tomtas størrelse
- deponiareal
- utvidelsesmuligheter
- grunnforhold
- topografi

Tabell 1 gir en oversikt over tomtenes egenskaper slik de i denne omgang er vurdert.

Tilsvarende vurderinger er også gjort for de øvrige fem hovedfaktorer.

4. Lokale reaksjoner

Reaksjonene på de fire stedene kan kort karakteriseres slik:

Torpum (Halden):

Lokal motstand fra berørte naboer og grunneiere som er skeptiske og tildels har gitt uttrykk for motstand mot anlegget. Dette skyldes bl.a. usikkerhet om konsekvenser for omgivelsene p.g.a. utslippsnivået. Naturvernforbundet i Halden (lokalavd. av Norges Naturvernforbund) har vært sentral i påpekin-

Tabell 1. *Tomtenes egenskaper*

	<i>Torpum</i>	<i>Hjerkinn</i>	<i>Brokelandsheia</i>	<i>Jernverks- tomta</i>
Størrelse i daa	150	45	125	120
Deponiareal i daa	170	Gruvesjakt	105	Gruvesjakt
Utvidelsesmuligheter	Ja, nordover (100—200 daa)	Begrensede	Ja, nordøst for anlegget og sydover for deponi	Begrensede
Topografi	Småkupert Høydeforskj. i lengderetn. 20 m	Flat	Småkupert (flat) Høydeforskj. i lengderetn. 20 m	Noe kupert
Grunnforhold	Fjell	Fjell	Fjell	Løsmasser

gen av at utslippene er for høye, og at teknologien ikke er god nok. Svenske naturverninteresser både sentralt og lokalt (Strømstad) støtter dette syn.

Hjerkind (Dovre):

Lokal motstand fra naturverninteresser som fremhever at en ikke ønsker forurensning i sårbar høyfjellsbiotop. Aksjon «Redd Dovrefjell» har utspring i planene om et behandlingsanlegg på Hjerkind. Protestene gir i stor grad uttrykk for en prinsipiell holdning til at forurensende industri ikke må legges i et område med den type naturverdier som Dovrefjell representerer. Aksjonen mener at «førevar»-prinsippet må gjelde. Motstand også fra nasjonale forskerinteresser og brukere av fjellområdet (Kongsvold biologiske stasjon, jakt og fiske, friluftinteresser).

Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Den Norske Turistforening har i en fellesuttalelse gått mot lokaliseringen.

Brokelandsheia (Gjerstad):

Lokal motstand fra innbyggere og fra Naturvernforbundet i Aust-Agder (lokalavd. av Norges Naturvernforbund) som mener at utslippsnivået er for høyt, særlig tatt i betraktning den allerede sterke belastningen i området fra langtransportert forurensning.

Jernverkstomta (Rana):

Spredt lokal motstand. Det er etablert en referansegruppe for spesialav-

fall, og denne kan akseptere anlegget dersom en del krav innfris. Et viktig krav er at anlegget flyttes noe lenger unna bebyggelsen. Forurensningsnivået under normal drift synes ikke å være ansett som problematisk av referansegruppen.

5. Videre arbeid

Hensikten med vurderingen av de fire stedene har vært å legge et grunnlag for den videre administrative og politiske behandlingen av lokaliseringsspørsmålet. I henhold både til Plan- og bygningsloven og til Forurensningsloven er det meldeplikt for større anlegg til deponering og destruksjon av spesialavfall.

Meldinger er planlagt sendt ut til de berørte steder i løpet av mai måned. Meldingen skal bl.a. inneholde et program for konsekvensutredning. Konsekvensutredningen vil bli igangsatt i løpet av inneværende høst, og enkelte måleprogram er allerede startet opp.

Det er lite trolig at konsekvensutredninger blir gjennomført på alle fire steder. Det er siktemålet at Stortinget innen sommeren skal beslutte etablering av et eierselskap for anlegget. Dette selskapet vil få ansvaret for konsekvensutredningene og innsendelse av de nødvendige søknader i 1992 om etablering, utslippstillatelse og konsesjon. Myndighetenes godkjenning av det sted selskapet velger for lokalisering vil forhåpentligvis være klart i løpet av første halvår 1993.